

TOHTORIKOULUTUSVERKOSTO

Anneli Ahvenniemi, Aalto yliopisto
Anu Helkkula, Hanken Svenska handelshögskolan
Annukka Jakkula, Lapin yliopisto
Anu Juslin, Tampereen teknillinen yliopisto
Virpi Juppo, Vaasan yliopisto
Pia-Maria Kallio, Åbo Akademi
Merja Sagulin, Taideyliopisto
Merja Lyytikäinen, Itä-Suomen yliopisto
Pirjo Nikander Tampereen yliopisto
Tuula Oksanen, Jyväskylän yliopisto, pj.
Titta Kallio-Seppä, Oulun yliopisto
Elise Pinta, Turun yliopisto
Maija Urponen, Helsingin yliopisto
Terhi Virkki-Hatakka, Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Vierailijat:

Tarja Aurell, Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Pohjanmaan rahasto (kohta 2)
Jukka Sysilampi, Tampereen yliopisto (kohta 3)
Henriikka Mustajoki, Avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssin projektipäällikkö (kohdat 5-6)
Pirjo Nuutila, Tutkijakoulun johtaja, Turun yliopisto

KOKOUSNUMERO 3/2016

Aika: 6.10.2016 klo 9:00–14:00

Paikka: Turun yliopisto, päärakennus (T1), keskikerroksen hallintohuone

1. Kokouksen avaus

Turun yliopiston vararehtorit professori Riitta Pyykkö ja professori Kalle-Antti Suominen pistäytyivät tervehtimässä verkostoa. Puheenjohtaja toivotti osallistujat tervetulleiksi ja kiitti Turun yliopistoa ensimmäisen valtakunnallisen tohtorikoulutuspäivän järjestelyistä sekä verkostolle järjestetystä illanvietosta. Todettiin, että tohtorikoulutuspäivä oli onnistunut ja sen järjestämisestä myös tulevana vuosina on syytä keskustella. Päätettiin käydä keskustelu kohdassa muut asiat tai viimeistään verkoston seuraavassa kokouksessa.

2. Suomen Kulttuurirahasto ja yliopistojen rahoituspäätökset

Tarja Aurell Suomen Kulttuurirahaston (SKR) Etelä-Pohjanmaan rahastosta kertoi Kulttuurirahaston tehtävästä ja myönnettäviä apurahoja koskevista periaatteista. Tieteen apurahoja myönnetään ensisijaisesti henkilökohtaisina työskentelyapurahoina. Poikkeustapauksissa apurahaa voi hakea myös koko tutkimusryhmälle. Rahoitusta ei myönnetä säännöllisen julkisen rahoituksen piiriin kuuluvalla yhteisölle. Uutena rahoitusmuotona on tohtorikoulutettavan yhteisrahoitus, jossa apuraha yhdistetään palkalliseen 56 % työsuhteeseen, niin että ne yhdessä mahdollistavat kokopäiväisen jatko-

opiskelun. Tällöin esim. yhden vuoden apuraha voidaan käyttää kahden vuoden aikana. SKRn päätöksen teon kannalta on tärkeää, että hakemuksissa on annettu tieto hakijan rahoitustilanteesta. Hakijan tulisi muistaa ilmoittaa avoimista päätöksistä SKRlle myös hakuajan jälkeen. Rahoitustilanteen selvittäminen SKRn toimesta on työlästä. Toiveena on, että yliopistot toimittaisivat tiedot rahoituspäätöksistään SKRlle.

Keskusteltiin asiasta. Todettiin, että SKRn tietotarve on yliopistoille tuttu. Myös yliopistot tarvitsevat vastaavaa tietoa omaa päätöksen tekoaan varten. Kaikissa yliopistoissa rahoituspäätöksiä ei tehdä keskitetysti, jolloin tietoa on työlästä koota myös yliopiston sisällä. SKR velvoittaa hakijan antamaan tiedot rahoitustilanteestaan ja sen muutoksista jo hakuvaiheessa. Aina tätä ei kuitenkaan muisteta tai haluta tehdä. Tarvittaessa rahoitustilannetta tiedustellaan suoraan hakijalta, hänen ohjaajaltaan tai suosittelijalta. Todettiin, että tietojen pyytämisen suoraan hakijalta tulee olla ensisijainen tapa tiedon keräämiseen. Myös ohjaajaan, suosittelijaan tai muuhun yliopiston yhteyshenkilöön voi olla yhteydessä.

Keskusteltiin myös vähintään 4 kk:n apurahoihin sisältyvästä yliopistokorvauksesta. Tarkennettiin, että tutkimuksen perusedellytykset takaavan korvauksen maksaminen yliopistolle on apurahansaajalle vapaaehtoista. Halutessaan hän voi apurahan avulla järjestää tarvitsemansa tutkimusedellytykset myös itse. Todettiin, että opiskelijat yleensä saavat tutkimuksen perusedellytykset jo jatko-opiskelu-oikeuden myötä. Tarkennettiin myös, että SKR:lta on mahdollista hakea myös pelkää kuluapurahaa. Kuluapurahaa voi hakea myös yliopistoon työsuhteessa oleva tutkija. Kysyttiin, miten tohtorikoulutettavan yhteisrahoitusta kohdellaan verotuksellisesti? SKR myöntää apurahan verovapaana. Verotukseen vaikuttaa apurahansaajan oma suhde verottajaan. SKR ei pysty antamaan apurahansaajille tarkempia ohjeita apurahojen verotuksesta.

Johtopäätöksenä todettiin, että kaikilla yliopistoilla ei ole valmiutta ilmoittaa rahoituspäätöksistä Kulttuurirahastolle. Yliopistot voivat kuitenkin eri yhteyksissä korostaa opiskelijoille, että hakuohjeita on noudatettava ja pyydyt tiedot on annettava myös hakuajan jälkeen. Tarja Aurell selvittää apurahojen verkotuskohtelua verottajalta ja välittää tiedon verkostolle.

3. TOHTOS-hankkeen esittely

Projektipäällikkö Jukka Sysilampi esitteli Tampereen yliopiston koordinoimaa TOHTOS - Tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksien kehittäminen ESR-hanketta (1.3.2016-30.6.2018). Hankkeen päätavoite on laajentaa väitöskirjatutkijoiden mahdollisuuksia työllistyä myös muille kuin perinteisille akateemisille aloille. Tätä tavoitellaan kehittämällä tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksiä. Partnereina hankkeessa ovat Itä-Suomen, Turun, Vaasan ja Oulun yliopistot. Hanke kytkeytyy myös Helsingin yliopistoon.

Hankkeessa luodaan työelämäorientaation tueksi sähköinen koulutuspaketti, jossa kukin partneriyliopisto vastaa omasta osakokonaisuudestaan. Toteutus alustaa ei ole vielä päätetty. Tarkoitus on myös rakentaa yhteistyötä elinkeinoelämään, tohtoriohjelmiin, ohjaajiin, uraohjaajien verkostoihin ja alumneihin sekä tukea yhteistyötä niiden kesken. Tähän vastaa 17.10.2016 järjestettävä Tohtorikoulutuksen työelämäyhteydet - kohti hyviä käytäntöjä -tilaisuus. Lisäksi hankkeessa luodaan toimintamalli työelämäyhteydestä huomioiden mm. OKM:n Miten tohtorit työllistyvät -julkaisun kehittämisehdotukset, kehitetään digitaalinen väylä tukemaan tohtoriopiskelijan oman osaamisen tunnistamista ja näkyväksi tekemistä sekä jaetaan hyviä käytäntöjä.

Keskusteltiin hankkeesta ja sen tavoitteista. Muilta yliopistoilta toivotaan apua tiedon levittämisessä. Hankkeessa tuotettava sähköinen koulutuspaketti on mahdollista ottaa käyttöön myös muissa kuin TOHTOS-yliopistoissa ja pakettia voidaan täydentää myös muiden yliopistojen tuottamilla koulutuksilla. Keskeinen ratkaistava asia on verkkomateriaalien sähköinen alusta. Hanketta koordinoidaan suhteessa U5-yhteistyöhön siten, että ei tehdä päällekkäisiä asioita. Huomautettiin, että tohtoreiden työllistymisessä pieniin ja keskisuuriin yrityksiin oleellista on valmistuvan tohtorin kompetenssin kehittäminen suhteessa työelämään. TOHTOS-hankkeessa pyritään luomaan työkaluja, joilla tohtoroitava henkilö pääsee yhteyteen työelämän toimijoiden kanssa jo tohtorikoulutuksen aikana. Samalla kannustetaan miettimään myös muita mahdollisuuksia kuin akateeminen tutkijan ura ja kehitetään työkaluja tähän. Haasteeksi on tunnistettu uraohjaus, johon tarvitaan asennemuutosta. Sekä opiskelijan että ohjaajan on oltava kiinnostuneita opiskelijan urasta. Akateemisen henkilöstön antama ohjaus ei kuitenkaan yksin riitä vaan tarvitaan myös kohtaamisia opiskelijan ja työnantajien välillä hälventämään ennakkoluuloja molemmin puolin.

Tohtorikoulutusverkosto seuraa mielenkiinnolla hankkeen etenemistä ja osallistuu mielellään aihepiiristä käytävään keskusteluun myös jatkossa.

4. Yliopistojen tohtorikoulujen hallinto- ja palvelurakenteet

Käytiin kuulemiskierros yliopistojen tohtorikoulujen hallinto- ja palvelurakenteesta (päätoksenteko, prosessit ja laadunhallinta sekä koulutuksen ja tutkimuksen palvelut ja tuki). Rakenteissa on eroja ja myös rakenneuudistukset ovat ajankohtaisia monessa yliopistossa. Mm. Turun yliopiston suunnitelmat tohtorikoulutuksen hallintorakenteiden uudistamisesta herättivät mielenkiintoa. Tohtoriohjelmien määrä vaikuttaa olevan laskusuunnassa. Keskustelussa esille nousivat mm. tavat kerätä palautetta ohjauksesta sekä ajatus työkalupaketista tohtoriohjelmien johtajille.

Puheenjohtaja jakaa kierrosta varten toimitetut diat verkostolle. Jäseniä kannustetaan jatkamaan keskustelua. Turun yliopiston muutossuunnitelmiin palataan seuraavassa kokouksessa.

5. Avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssi

Henriikka Mustajoki kertoi avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssin suunnittelun tilanteesta. Mukana ovat CSC ja OKM (ATT-hanke), Tieteellisten Seurain Valtuuskunta (TSV) sekä Helsingin yliopisto. Hankkeella on hankesuunnitelma ja Henriikka on aloittanut hankkeen osa-aikaisena projektipäällikkönä. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Eeva Nyrövaara Helsingin yliopistosta. Jäseniä on 7 korkeakoulusta ja lisäksi eri alojen edustajia. Kaikki ohjausryhmään ehdotetut on valittu ryhmään.

Ohjausryhmä on kokoontunut kerran. Haasteeksi on todettu materiaalin määrittely siten, että se on laajuudeltaan sopiva 1 opintopisteen laajuiselle kurssille. Avoimeen tieteseen ja tutkimukseen liittyvää materiaalia on jo olemassa paljon. Kurssin lisäarvona on materiaali, joka on sidottu suomalaiseen käytäntöön ja ohjeistukseen. Ohjausryhmän jäsenet keskustelevat materiaalin määrittelystä omissa korkeakouluissaan. Muistutettiin, että materiaali tulee maksutta yliopistojen käyttöön. Kustannukset (projektipäällikön palkka ja tekninen kehittämistyö) katetaan ATT-hankkeen kautta.

Kurssia on tarkoitus pilotoida syksyllä 2017, jolloin materiaali on yliopistojen käytettävissä vuoden 2018 alusta. Yliopistot päättävät itse, miten materiaalia käyttävät. Materiaali sopii itseopetteluun, mutta pedagogisesti on välttämätöntä, että kurssin toteutuksessa käytetään myös opettajaresurssia.

Avoimen tieteen kentällä tapahtuu jatkuvasti, joten materiaalin päivitystarve on suuri. ATT-hanke päättyy vuoden 2017 lopussa, joten materiaalin päivittämistä ja omistajuutta on mietittävä.

Myös verkkokurssin sijoittaminen on ratkaistava. TSV:n palvelin ei ole käytössä. Järkevää olisi, että tutkimusetiikan verkkokurssi ja avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssi sekä mahdollisesti myös TOHTOS-hankkeen materiaalit olisivat samassa paikassa. Laajempaa tarvetta olisi alustalle, jolla kaikki yliopistot voisivat jakaa omia materiaalejaan. Toiveena on paikka, jossa voitaisiin myös opettaa kursseja (ei kuitenkaan Moodle). Tarvemäärittely on laadittu ja vaihtoehtoja on mietitty Jukka Sysilammen kanssa. Huomautettiin, että yhteisten oppimateriaalien hyödyntäminen on OKMn strateginen tavoite. Keskusteltiin asiasta. Todettiin, että asiasta on jo keskusteltu CSCn kanssa. Jaettu alusta voidaan toteuttaa CSC toimesta vain, jos OKM tilaa alustan. Toiseksi mahdollisuudeksi ehdotettiin HYN tietotekniikkakeskuksen palveluita. CSCn omistajuus on äskettäin muuttunut. Pohdittiin, voisivatko yliopistot tilata alustan CSCltä.

Keskusteltiin myös kurssin kielestä. Ohjausryhmän mielestä tohtorikoulutusverkoston tulisi päättää kurssin kieli viimeistään marraskuussa. Alkuperäinen ajatus oli tehdä kurssi englanninkielisenä. Ohjausryhmässä ollut näkemyksiä, että materiaali pitäisi olla saatavana myös suomeksi. Tutkimusetiikan verkkokurssin kohdalla materiaalin kääntäminen ei ollut hyvä ratkaisu (kaksinkertainen työ). Todettiin, että jos kurssi toteutetaan vain yhdellä kielellä, sen on oltava englanti. Kurssiin voidaan liittää interaktiivinen sanasto suomeksi ja siihen voidaan linkittää ATT-hankkeen suomenkielistä materiaalia kuten Avoin tiede ja tutkimus -verkko-opiskelumateriaali <http://portti.avointiede.fi/yleista/avoimen-tieteen-perusteet-nyt-verkko-opiskeluna>. Tampereen yliopiston ja Tietoarkiston yhteistyönä on tuotettu avoimia videoluentoja tutkimuksen aineistohallinnasta ja avoimen tieteen perusteista <http://www.uta.fi/tutkijakoulu/ilmoitus.html?id=118495>. Huomautettiin, että lisämateriaalien tuella verkkokurssiin liitettävässä kontaktiopetuksessa voidaan käyttää myös suomea, vaikka varsinainen kurssimateriaali olisi englanniksi.

Todettiin, että lähtökohtana kurssin suunnittelulle on 1 opintopisteen laajuus. Käytyyn keskusteluun perustuen tohtorikoulutusverkoston tämän hetkinen kanta kurssin toteutuskieleen on englanti täydennettynä suomenkielisillä lisämateriaaleilla (sanasto ja linkit). Keskustelua jatketaan yliopistojen sisällä ja kurssin kieli vahvistetaan verkoston marraskuun kokouksessa. Henriikka on yhteydessä UNIFIn ja selvittää onko kurssialustan etsinnässä mahdollista edetä UNIFIn kautta CSCn ja OKMn suuntaan.

6. Tutkimusetiikan verkkokurssi

Henriikka Mustajoki kertoi tutkimusetiikan verkkokurssin ajankohtaisista asioista. Kurssimateriaalit ovat nyt saatavina myös suomeksi, vapaaehtoisia tehtäviä on lisätty ja linkkiloja laajennettu. Vapaaehtoisia tehtäviä voi käyttää myös materiaalina lähiopetuksessa. Valtakunnallinen verkkokurssi on alkanut edellisellä viikolla. Mukana on 12 tutkijakoulua ja 400 opiskelijaa. Lähiopetusta järjestetään erilaisilla toteutusmalleilla 5 tutkijakoulussa. Ohjeistus ja Moodle tuntuvat toimivan hyvin sen perusteella, että kysymyksiä on tullut melko vähän. Henriikka kertoi vinkkinä myös, että kurssimateriaalin voi siirtää TSVn Moodlesta yliopiston omaan Moodleen, jolloin se käyttäminen on opettajalle helpompaa.

7. Tuki ulkomailta rekrytoituille tohtoriopiskelijoille

Tohtorikoulutusverkostossa on toivottu koottavan yhteen ohjeita, jotka on suunnattu ulkomailta rekrytoituille tohtoriopiskelijoille helpottamaan uuteen maahan muutttoa ja tohtoriopinnoissa alkuun pääsyä. Helsingin yliopistolla on uusi Uni Arrival Advisor, jossa on polkuja eri statuksella yliopistoon saapuville henkilöille. Jyväskylän, Turun ja Vaasan yliopistossa ohjeita on koottu perinteisempään tapaan yliopiston verkkosivuille. Kaikki em. sivustot ovat verkossa avoimesti saatavissa.

- HY: Uni Arrival Advisor <https://uniarrival.helsinki.fi/app/#/>
- JY: International Staff Guide <https://www.jyu.fi/en/workwithus/international-staff-guide>
- TY: International Staff Services -verkkosivu <http://www.utu.fi/en/services/for-international-staff-and-researchers/Pages/home.aspx>
- Vaasa: Welcome aboard the University of Vaasa staff! -verkkosivu <http://www.uva.fi/en/sites/expat/>

Huomautettiin, että tohtorikoulujen ei tällä hetkellä kannata ryhtyä laatimaan omia ohjeistuksia kansainvälisille tohtoriopiskelijoille, koska Euraxess Service Center verkosto <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/services/networks> on aikeissa kehittää yliopistojen yhteiset maahantulo/Suomessa tutkijana -sivustot. Verkosto tukee tutkijoita maahantuloon ja työskentelyyn liittyvissä asioissa ja antaa neuvontaa. Suomessa verkostoa koordinoi Suomen Akatemia.

8. Verkoston puheenjohtaja 2017 ja 2018

Yliopistojen tohtorikoulutusverkostossa on sovittu 12.3.2014, että yliopistot huolehtivat vuorollaan kalenterivuoden ajan verkoston puheenjohtajuudesta. Päätettiin, että verkoston puheenjohtajana toimii vuonna 2017 Aalto yliopisto ja vuonna 2018 Hanken. Kokousten valmisteluun (asialista) osallistuvat jatkossa myös verkoston edellinen ja tuleva puheenjohtaja.

9. Ilmoitusasiat

[Kohta 8 käsiteltiin viimeisiä osallistujia odotellessa kohdan 1 jälkeen.]

- Professori Kirsi Pyhältö on tiedustellut yliopistojen halukkuutta osallistua tohtorikoulutuksen tutkimusperustaiseen kehittämiseen ja kansallisen kyselyn kehittämiseen, mikäli hankkeelle saadaan rahoitus OKM:n Erityisavustus korkeakouluille korkeakoulutuksen kehittämishankkeisiin -hausta. Todettiin, että verkosto ei ota kantaa ehdotukseen. Halukkaita yliopistoja on pyydetty ilmoittautumaan mahdollisimman pian (kuitenkin viimeistään 20.10.2016 mennessä) osoitteeseen kirsi.pyhalto@helsinki.fi.
- Käytiin läpi Opetushallituksen korkeakoulutiimin tilannekatsaus verkoston esittämiin muutostoiiveisiin koskien yliopistojen jatkotutkintojen viemistä Opintopolkuun. Paikan vastaanotto henkilötunnuksettomille hakijoille pyritään mahdollistamaan maaliskuussa 2017. Hakulomake-editorista on käynnissä tuotantopilotti aikuis- ja ammatillista koulutusta järjestävien oppilaitosten kanssa. Valmisteilla on editorin käyttöönottosuunnitelma, jossa on mukana vuoden 2017 aikana tehtävät laajennukset. Kehitystyö hyödyttää kaikkia sektoreita. Hakemusten arviointia tukevista toiminoista (käyttöoikeus, hakemusten jakaminen ja arvioiden vastaanottaminen) on tulossa OPH:n esitys, joka lähetetään yliopistoille kommentteille. OPH:lle voi lähettää toivomuksia erityistarpeista ym. osoitteeseen korkeakoulutiimi@opintopolku.fi. Puheenjohtaja jakaa tilannekatsauksen verkostolle.

- TOHTOS-hanke järjestää 7.10.2016 Tohtorikoulutuksen työelämäyhteydet - kohti hyviä käytäntöjä -tilaisuuden. Lisätietoja: <http://www.uta.fi/tutkijakoulu/tohtos/tilaisuudet>.
- EUA-CDE:n Steering Committeeen jäsen uusi Prof. Timo Korkeamäki Hankenilta on kutsuttu verkoston vieraaksi 30.11.2016 tapaamiseen.

10. Muut asiat

- Yhteinen linjaus: Paljonko opintoja ja artikkeleita voidaan hyväksyä tehdyksi ennen tohtoriopinto-oikeuden myöntöä. Päätettiin, ottaa asia keskusteluasiana verkoston 4/2016 tapaamisen asialistalle.
- Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot väylänä tohtorikoulutukseen. Jaetaan Haaga-Helia ammattikorkeakoulun muistio Ammattikorkeakoulujen YAMK-tutkinnot kansallisena koulutusinnovaationa tiedoksi verkostolle. Muistiossa ehdotetaan AMK-sektorille omaa, monialaista ja ammatillista tohtorintutkintoa, jonka profiili olisi erilainen kuin tieteellisen tohtorintutkinnon. Ehdotuksella pyritään parantamaan YAMK-tutkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia tohtorintutkinnon suorittamiseen.
- Keskustelu tohtorikoulutuspäivästä ja sen jatkosta. Päätettiin, ottaa asia keskusteluasiana verkoston 4/2016 tapaamisen asialistalle.

11. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään keskiviikkona 30.11.2016 klo 11-15. Kokousta isännöi Hanken. Asialistalla ovat ainakin keskustelu yhteisestä linjauksesta hyväksiluetavien opintojen ja valmiiden tutkimusartikkeleiden määrään opiskelijavalintavaiheessa, Timo Korkeamäen vierailu ja tohtorikoulutuspäivän jatkon mietintä sekä Henriikan raportti tutkimusetiikan verkkokurssista ja avoimen tieteen ja tutkimuksen verkkokurssin ajankohtaiset asiat.

Asialistalle voi tehdä ehdotuksia.

12. Kokouksen päättäminen

Kokous päättyi klo 14.04.